

Segmentacja polskiej prasy muzycznej

Prasa muzyczna w okresie zaborów

Polska prasa muzyczna ma stosunkowo długą historię wydawniczą, której korzenie sięgają okresu zaborów¹. Początkowo pism było niewiele, ukazywały się one z reguły krótko. Wśród przykładów możemy wyróżnić²: „Tygodnik Muzyczny” (1820–1821) lub „Pamiętnik Muzyczny Warszawski” (1835–1836). Do periodyków, które dłużej egzystowały na ówczesnym rynku prasowym zaliczamy: „Echo Muzyczne” (1877–1904), „Nowości Muzyczne” (1905–1914), „Muzyka” (1924–1937) oraz „Kwartalnik Muzyczny” (1911–1950).

Po 1820 roku³ czasopisma kulturalne, rozrywkowe, specjalistyczne w Królestwie Polskim znalazły się pod stałym naciskiem cenzury, nie mniejszym niż nacisk wywierany na redakcje gazet informacyjnych i czasopism politycznych. Kilka czasopism tamtego okresu odegrało rolę kulturalną, wśród nich także magazyny muzyczne. Za przykład może posłużyć – poświęcony zagadnieniom teatru i muzyki – „Tygodnik Muzyczny” (w 1821 roku zmienił nazwę na „Tygodnik Muzyczny i Dramatyczny”). Jego redaktorem był znany kompozytor Karol Kurpiński⁴. Ponadto „Pamiętnik Muzyczny Warszawski”, którego wydawcą był Józef Cichocki. W Wilnie zaś redagowany przez Feliksa Weissa i Ignacego Lewkowicza „Dziennik Muzyczny” (1834) czy wydawany przez Józefa Sikorskiego w Warszawie w latach 1857–1861 „Ruch Muzyczny” – kontynuowany od 1963 roku jako „Pamiętnik Muzyczny i Teatralny”⁵.

Prasa muzyczna w okresie międzywojnia

Odzyskanie przez Polskę niepodległości w 1918 roku wywołało w całym kraju entuzjazm, który zaowocował inicjatywami we wszystkich dziedzinach życia – także związanego z rozwojem kultury muzycznej. Rozkwit życia muzycznego: zarówno amatorski, jak i zawodowy był wolny od zaborczych restrykcji, ponadto wzrost zainteresowania sztuką muzyczną wśród społeczeństwa powodowały żywy oddźwięk na łamach licznych dzienników oraz czasopism i to niezależnie od ich charakteru czy założeń ideowych. Materiały doty-

* Uniwersytet Łódzki.

¹ M. Komorowska, *Polska prasa muzyczna w okresie 1945–2000*, Warszawa 2001, s. 4.

² Tamże, s. 2.

³ A. Paczkowski, *Prasa polska w latach 1661–1864*, Warszawa 1976, s. 84.

⁴ Tamże.

⁵ A. Paczkowski, *Prasa dawniej i dziś*, Warszawa 1973, s. 116.

czące muzyki (artykuły, notatki, recenzje, utwory literackie lub muzyczne) publikowano nie tylko na łamach prasy codziennej, czasopism, ale także dodatków tematycznych⁶. Z reguły autorów tych tekstów cechował profesjonalizm i duża wiedza, przez co teksty podobne były do artykułów z czasopism specjalistycznych. Ilość materiałów recenzenckich rosła z biegiem lat, przy równoległym wzroście ich poziomu literackiego. Gazety starały się posiadać stałych recenzentów oraz korespondentów z kraju i zagranicy, przez co stały się bogatym źródłem wiedzy o wszelkich wydarzeniach muzycznych.

Na przykład „Ilustrowany Kurier Codzienny” zamieszczał recenzje z koncertów i przedstawień operowych⁷. „Zwrotnica”⁸ zaś odegrała dużą rolę w kształtowaniu sądów muzycznych przynosząc najnowsze wiadomości ze świata muzyki w ówczesnej Europie. Pismem w całości poświęconym muzyce był krakowski miesięcznik pt. „Muzyka i Śpiew” Romana Ferka⁹. Periodyk ten miał charakter poradnika dla nauczycieli i dyrygentów chóralnych. Jednym z najciekawszych czasopism w międzywojennym Krakowie był redagowany przez Mariana Szyjkowskiego dwutygodnik „Maski”¹⁰. Pismo ukazywało się zaledwie przez dwa sezony – na przełomie 1918 i 1919 roku. Poświęcono w nim jednak sporo miejsca muzyce. Do „Masek” pisywali m.in. Adolf Chybiński, którego artykuły były bardzo cenne merytorycznie oraz zajmujący się krytyką muzyczną Józef Reiss.

W okresie dwudziestolecia międzywojennego wydawano znacznie więcej czasopism muzycznych niż w latach poprzednich. Kornel Michałowski w *Bibliografii muzycznej polskich czasopism niemuzycznych* wskazuje, że w roku 1830 ukazywało się w Polsce 77 czasopism, w roku 1862 – 109, w roku 1900 – 460, w roku 1914 – 1178, w roku 1921 – 1197, natomiast w 1937 – 2547¹¹.

II wojna światowa i okres komunizmu

Przegrana kampania wrześniowa oraz okupacja niemiecka i rosyjska ziem polskich od 1939 roku oznaczały koniec modelu prasy wykształconego w międzywojniu. Bezwzględnie tępieno wszelkie przejawy polskiego życia narodowego. Jedną z najważniejszych form oporu było wydawanie prasy konspiracyjnej. Swoistego rodzaju kontynuacją przedwojennej działalności prasowej były inicjatywy podjęte na emigracji. Kulturowano w nich tradycje naszego kraju, pielęgnowano historię i przypominano o osiągnięciach Polaków w różnych dziedzinach wiedzy¹².

⁶ J. Mikosz, *Dodatki kulturalne do prasy dwudziestolecie międzywojennego*, Kalisz 2007, s. 14.

⁷ Tamże, s. 49.

⁸ Informacje na temat prasy muzycznej dwudziestolecia międzywojennego można znaleźć na stronie internetowej: <http://www.muzykologia.uj.edu.pl/kwartalnik/numery/nr2/adrian.pdf> [dostęp: 21.11.2011].

⁹ <http://www.muzykologia.uj.edu.pl/kwartalnik/numery/nr2/adrian.pdf> [dostęp: 21.11.2011].

¹⁰ <http://www.muzykologia.uj.edu.pl/kwartalnik/numery/nr2/adrian.pdf> [dostęp: 21.11.2011].

¹¹ K. Michałowski, *Bibliografia muzyczna polskich czasopism niemuzycznych*, t. 1–5, Kraków 1962–1979, s. 11.

¹² Informacje na ten temat można znaleźć w książce Andrzeja Stanisława Kowalczyka pt. *Giedroyc i „Kultura”*, Wrocław 1999.

Kolejną przeszkodą w rozwoju prasy polskiej (w tym muzycznej) były lata mrocznej peerelowskiej historii. Informacja była głównym wrogiem totalitarnej władzy. Dlatego komuniści chcieli ją kontrolować, aby izolować społeczeństwo od świata zewnętrznego i łatwiej nim manipulować. Pomimo surowych represji ukazywała się prasa o charakterze muzycznym, np. „Synkopa. Klub miłośników piosenki” (1971–1989). Najważniejszym pismem w polskim świecie muzyki klasycznej był jednak „Ruch Muzyczny”¹³.

Okładka magazynu „Ruch Muzyczny”

Czasopismo powstało w Krakowie w 1945 roku dzięki Polskiemu Wydawnictwu Muzycznemu. Periodyk przeszedł burzliwą historię – zamknięty był przez cenzurę w 1949 roku, reaktywowano go w 1957. Następnie zawieszony w 1981 roku i wznowiony w 1982 roku. Pismo ukazuje się do dziś¹⁴. Magazynem, który powstał w tamtym okresie i wydawany jest nieprzerwanie do dziś jest „Jazz Forum”, czyli najstarsze jazzowe pismo w Polsce¹⁵. Jego założycielem w 1965 roku był Jan Byrczka¹⁶.

¹³ O. Mytnik, *Jak krytycy Ruchu Muzycznego oceniają muzykę, jej wydania i wykonanie?*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2007, nr 3–4, s. 141.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ <http://www.jazzforum.com.pl/> [dostęp: 11.11.2011].

¹⁶ Tamże.

Okładka magazynu „Jazz Forum”

Istotnym tytułem tamtego okresu był magazyn o charakterze muzyczno-rozrywkowym pt. „Non Stop”, który wychodził od 1972 roku (zamknięty w 1990). Uznany został za: „przykład pokoleniowo ważnego magazynu muzycznego”¹⁷. Początkowo periodyk dołączany był do „Tygodnika Demokratycznego”. Następnie przekształcił się w samoistny miesięcznik. Redakcja poruszała zagadnienia związane z polskim rynkiem muzycznym oraz państw socjalistycznych. Gdy Wojciech Mann został redaktorem naczelnym (jego poprzednikiem był Andrzej Tyczyński): „na łamach pisma zagościły wszystkie najważniejsze zagraniczne i krajowe zjawiska muzyczne, które zrewolucjonizowały i przewartościowały kulturową rolę i znaczeniowy wpływ muzyki”¹⁸.

Przełomowy 1989 rok

Przełomem był 1989 rok, gdy nastąpił upadek systemu komunistycznego, a prasa polska po raz pierwszy od 1945 roku zyskała możliwość swobodnego rozwoju i ekspresji¹⁹. Powstawały nowe pisma – zwłaszcza informacyjne. Systematycznie rosła liczba tytułów. Likwidacja monopolu państwa i prywatyzacja spowodowały, że po 1989 roku powstawał rynek prasy zróżnicowany nie tylko politycznie, ale i merytorycznie²⁰. Zaczęły na nim działać prawa popytu i podaży, co doprowadziło do zjawiska konkurencji. Wymusiło to na wydawcach dostosowanie się do gustów i oczekiwań czytelników, uatrakcyjnienia treści i formuły graficznej.

¹⁷ D. Baran, *Ogólnomuzyczne czasopisma rozrywkowe. Od „Non stopu” do „Teraz Rocka”, „Zeszyty Prasoznawcze”* 2005, nr 1-2, s. 142.

¹⁸ Tamże, s. 143.

¹⁹ Z. Bajka, *Kapitał zagraniczny w polskiej prasie – lata dziewięćdziesiąte*, „Zeszyty Prasoznawcze”, Kraków 1998, nr 1-2, s. 22.

²⁰ Tamże.

Po transformacji ustrojowej nastąpiła radykalna zmiana na rynku polskiej prasy w tym społeczno-kulturalnej, do której możemy zaliczyć szeroko rozumiane periodyki prezentujące różne formy kultury, sztuki, myśli społeczno-politycznej i szeroko rozumianej kultury masowej. Jednym z elementów tego segmentu prasowego są również pisma muzyczne, które także stały się bardziej atrakcyjne nie tylko wizualnie, ale przede wszystkim dzięki zawartości merytorycznej. Zaczęto drukować w nich informacje spoza Polski na temat wydarzeń muzycznych, wywiady z zagranicznymi przedstawicielami świata muzyki. Czytelnicy mogli znaleźć też atrakcyjne dodatki, a nawet prezenty: płyty z muzyką, książki czy bilety na koncerty.

Na rynku prasy muzycznej po przemianach ustrojowych pojawiło się wiele nowych periodyków, w obiegu pozostały także tytuły sprzed 1989 roku – np. „Ruch Muzyczny”, „Tylko Jazz” czy „Teraz Rock”. Pisma różniły się od siebie zawartością treściową, tematyką i częstotliwością ukazywania się²¹. Większość z nich wydawana była jednak bardzo krótko (w wielu przypadkach trudno jest określić datę pojawienia się pisma i jego zamknięcia) lub przeniosło się do Internetu²². Wśród tytułów możemy wskazać: „Bluesman. Magazyn Muzyczny”, „Disco Polo”, „Popcorn”, „Rock Power”, „Studio”, „Magazyn Płyty i Radiowy”, „Super Disco”, „Video Bussiness”, „Video Club”, „Video Hit”, „Życie Muzyczne”, „Gazeta Muzyczna”, „Canor”, „Filharmonia”, „Gitara i Bas”, „Scena Operowa”, „Śpiewak Śląski”, „Vovo. Magazyn Muzyczny”, „Tumult. Przegląd Ideo-graficzny”, „TSL. Niezależny Kwartalnik Muzyczny”, „Carry on Oi!” (1993–1995), „Magazyn Muzyczny” (1997–1997), „Metal Side. Kwartalnik muzyczny” (1995–1995), „Modi. Pismo poświęcone muzyce dawnej” (1993–1995), „On Fire. Hard core, metal, punk & social zine” (1992–1995), „Rock Power. Harder than the Rest” (1992–1996), „Technodelic. Oficjalny fanzin Techno Clubu” (1993–1995), „TLS. Niezależny Kwartalnik Muzyczny” (1996–1998), „Vivo. Magazyn muzyczny” (1991–1997), „Zero. Techno, ambient, industrial, experimental” (1997–1998), „Bad Taste. Magazyn dla ludzi o złym guście” (2002–2004), „Fonorama. Pismo kolekcjonerów płyt” (1990–2001), „Magazyn Hip-Hop.pl” (2002–2004), „Pulp” (2007–2010) oraz „Metal Side”.

Definicja prasy muzycznej

Prasa muzyczna, jak pisze J. Maślanka, to: „Ogół czasopism poświęconych zagadnieniom muzyki i życia muzycznego o różnym poziomie i zakresie specjalizacji w zależności od kręgu czytelników, dla których w założeniu wydawcy dane czasopismo jest przeznaczone”²³. Wśród magazynów muzycznych wyróżniamy czysto muzyczne – czyli zajmujące się wyłącznie tą tematyką i okółmuzyczne, w których muzyka jest jednym z elementów, o którym magazyny te traktują. Pisma ogólnomuzyczne zajmują się wieloma gatunkami, natomiast

²¹ I. Fiut, *Pisma społeczno-kulturalne w latach 1989–2000*, „Zeszyty Prasoznawcze”, nr 3–4, Kraków 2000, s. 65.

²² *Prasa krakowska 1989–2004. Katalog tematyczny*, publikacja na okoliczność wystawy „Prasa krakowska w okresie przemian”, Kraków 2005, W. M. Kolasa, s. 6.

²³ J. Maślanka, *Encyklopedia wiedzy o prasie*, Kraków 1976, s. 46.

monomuzyczne swoją uwagę skupiają na wybranym rodzaju muzyki. Możemy też mówić o periodykach, które poświęcone są jednemu instrumentowi (np. „Top Guitar”).

Należy również wspomnieć o odbiorcach. Są oni zróżnicowani. Część magazynów adresowana jest do laików, osób szukających rozrywki czy podstawowych wiadomości, inne redagowane są przez specjalistów, których głównym celem jest zgłębianie wiedzy czytelników. W tym wypadku możemy mówić o pismach o charakterze edukacyjnym. Ich zadaniem jest dostarczanie wiedzy dotyczącej funkcjonowania muzyki w kulturze, prezentują one definicje muzyki, zajmują się typologią muzyki (poważna, rozrywkowa, artystyczna, popularna). Ponadto, kulturoznawczą, estetyczną, filozoficzną refleksją nad muzyką, przemianami pojęcia muzyki i kultury muzycznej w historii oraz podstawowymi elementami krytyki muzycznej.

Trzeba podkreślić, że bardzo ważny w koncepcji pism muzycznych jest wymiar krytyczny: „trzy czwarte zawartości numeru powinny zajmować eseje i artykuły krytyczne, kontrapunkty, dyskusje, szerokie ujęcie panoramiczne; recenzje, sprawozdania, a informacje mogą wypełnić pozostałą jedną czwartą jego część”²⁴.

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria możemy dokonać podziału rynku prasy muzycznej. Pod uwagę bierzemy następujące czynniki:

1. **Tematyka** – pisma czysto muzyczne oraz okołomuzyczne;
2. **Rodzaj muzyki** – ogólnomuzyczne i monomuzyczne;
3. **Odbiorca** – pisma adresowane do laików oraz do znawców muzyki; adresowane do różnych grup wiekowych – do dzieci i młodzieży, osób dorosłych;
4. **Funkcje** – opiniotwórcza, informacyjna, edukacyjna, rozrywkowa;
5. **Częstotliwość ukazowania się** – dwutygodniki, miesięczniki, dwumiesięczniki;
6. **Nakład** – wysoko-, niskonakładowe.

Charakterystyka współczesnego rynku prasy

Polski rynek polskiej, drukowanej prasy muzycznej jest zróżnicowany. Możemy znaleźć na nim wiele tytułów. Prezentują one różnorodną tematykę, funkcje, poziom intelektualny i odmienną szatę graficzną. Biorąc pod uwagę wyżej zaproponowane kategorie, można dokonać podziału polskiego rynku prasy muzycznej. Należy jednak podkreślić, że nie będzie on obejmował wszystkich czasopism, gdyż wiele z nich funkcjonuje w zamkniętym obiegu, a dostęp do nich jest utrudniony. Przykładem może być: „Orfo. Kwartalnik Polskiego Towarzystwa Muzyki Dawnej”, „Quodlibet. Informator muzyczny” lub „Gazeta Jazzowa”.

²⁴ G. Filip, *Muzyka do czytania*, „Więź”2000, nr 8–9, s. 120.

Propozycja podziału polskiego rynku prasy muzycznej:

Ad.1. Tematyka – pisma czysto muzyczne oraz okołomuzyczne

Pisma czysto muzyczne

- „Ruch Muzyczny” (1945–)
- „Muzyka 21” (1999–)
- „Jazz Forum” (1965–)
- „Teraz Rock” (1991–)
- „Glissando” (2004–)

Pisma okołomuzyczne

- „Twoja Muza” (2003–)
- „Machina” (1995–)
- „Bravo” (1991–)
- „Popcorn” (1990–)
- „Top Guitar” (2005–)

Ad. 2. Rodzaj muzyki – ogólnomuzyczne i monomuzyczne²⁵

Pisma ogólnomuzyczne:

- „Ruch Muzyczny”
- „Twoja Muza”
- „Machina”
- „Bravo”
- „Popcorn”
- „Glissando”
- „Top Guitar”

Pisma monomuzyczne:

- „Muzyka 21” (muzyka poważna traktowana jest jako odrębny rodzaj muzyki, dopiero w jej obrębie można dokonywać kategoryzacji)
- „Jazz Forum”
- „Teraz Rock”

Ad.3. Odbiorca – pisma adresowane dla laików oraz do znawców muzyki; adresowane do różnych grup wiekowych – do dzieci i młodzieży, osób dorosłych

Pisma adresowane do laików

- „Glissando”
- „Twoja Muza”

²⁵ *Prasa krakowska 1989–2004. Katalog tematyczny*, publikacja na okoliczność wystawy „Prasa krakowska w okresie przemian”, Kraków 2005, W. M. Kolasa, s. 6.

„Machina”
„Bravo”
„Popcorn”
„Teraz Rock”

Pisma adresowane do znawców muzyki

„Muzyka 21”
„Jazz Forum”
„Teraz Rock”
„Top Guitar”

Pisma adresowane do dzieci i młodzieży

„Bravo”
„Popcorn”
„Twoja Muza”
„Top Guitar”
„Machina”
„Glissando”

Pisma dla dorosłych

„Ruch Muzyczny”
„Muzyka 21”
„Jazz Forum”

Ad.4. Funkcje – informacyjne, opiniotwórcza, edukacyjna, rozrywkowa

Funkcja opiniotwórcza, informacyjna i edukacyjna

Trzeba jeszcze raz podkreślić, że „bardzo ważnym w koncepcji pism muzycznych jest wymiar krytyczny, czyli większość zawartości numeru powinny zajmować eseje i artykuły krytyczne, kontrapunkty, dyskusje, recenzje, sprawozdania, a informacje mogą wypełnić pozostałą jego część”²⁶. Najważniejsza zatem jest funkcja opiniotwórcza, pozostałe, czyli informacyjna i edukacyjna pełnią rolę drugorzędą.

Pismem, które pełni wszystkie powyższe funkcje jest „Ruch Muzyczny”. Czasopismo posiada długą tradycję wydawniczą (ukazuje się od 1945 roku). Redakcja od samego początku stawiała sobie ambitne cele. Periodyk finansowany był z funduszy Biblioteki Narodowej, a od 1 kwietnia 2010 przez Instytut Książki. Pismo dostępne jest także w sieci w wersji elektronicznej²⁷. „Ruch Muzyczny” zawiera teksty o charakterze opiniotwórczym, przybliża historię muzyki polskiej i zagranicznej, prezentuje sylwetki wybitnych przedstawicieli tego zawodu, omawia różne gatunki muzyczne, ale także zajmuje się muzyką współczesną.

²⁶ G. Filip, *Muzyka do czytania*, „Więź”2000, nr 8–9, s. 120.

²⁷ <http://www.ruchmuzyczny.pl/Prenumerata.php> [dostęp: 11.11.2011].

„Muzyka 21” to miesięcznik o muzyce poważnej, założony został w październiku 1999 roku. Na łamach periodyku promowana jest przede wszystkim polska muzyka i polscy artyści. W czasopiśmie publikowane są też relacje z koncertów z najważniejszych scen operowych świata, jak np. Metropolitan Opera w Nowym Jorku.

„Jazz Forum” to kolejne pismo, które zostało zakwalifikowane do tej grupy. Wydawane jest przez spółkę FOR JAZZ, w której znaczny udział ma Polskie Stowarzyszenie Jazzowe. Czasopismo otrzymuje także wsparcie finansowe od Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Czytelnicy mogą znaleźć w magazynie informacje nt. polskiej i zagranicznej muzyki jazzowej, koncertów, festiwali oraz wywiady z muzykami. Istnieje też strona internetowa periodyku. Pismo cenione jest przez czytelników, potwierdzeniem powyższej tezy jest wypowiedź jednego z internautów: „»Jazz Forum«” to doskonale kompendium wiedzy na temat tego, co ważne dla światowego i polskiego jazzu”²⁸.

„Glissando” jest popularyzatorskim pismem poświęconym wszystkim ambitnym zjawiskom muzyki współczesnej. Magazyn adresowany jest do:

młodych, elastycznych słuchaczy i odbiorców kultury. Redagowane przez młodych ludzi dla młodych, zrzesza najlepiej piszących melomanów, ludzi kochających muzykę, co odświeża hermetyczną atmosferę polskiej publicystyki muzycznej, przybliżyć ją czytelnikowi i podać w atrakcyjnej formie. Staramy się przekazywać nasze opinie w sposób lekki, dowcipny, nienarzucający się, a jednocześnie drażniący i pobudzający do dyskusji²⁹.

Redakcja stara się w każdym numerze prezentować zjawiska muzyczne w sposób wielostronny i wyczerpujący. Czytelnik może znaleźć cykle, w których dostępne są tłumaczenia najważniejszych manifestów i esejów obcojęzycznych, arcydzieła muzyki współczesnej), wywiady i sylwetki polskich twórców oraz relacje z najważniejszych wydarzeń muzycznych w Polsce i Europie.

„Twoja Muza” to magazyn skierowany głównie do uczniów, studentów szkół artystycznych wszystkich szczebli (muzycznych, baletowych i plastycznych) oraz ich rodziców. Periodyk, jak podkreśla redaktor naczelny:

prezentuje wybitnych naszej historii, istotę i rangę muzyki, sylwetki zespołów, wydarzenia muzyczne. Ponadto służy radą, jaki instrument kupić, informuje o warsztatach, konkursach, możliwościach edukacji muzycznej oraz prezentuje lektury obowiązkowe dla melomanów³⁰.

²⁸ <http://www.goldenline.pl/forum/1252270/polska-prasa-muzyczna-drukowana> [dostęp: 22.11.2011].

²⁹ <http://glissando.pl/wp/o-nas/> [dostęp: 23.11.2011].

³⁰ <http://www.twojamuza.pl/> [dostęp: 23.11.2011].

Okładka pisma „Twoja Muza”

„Top Guitar” to periodyk skierowany do początkujących i profesjonalnych gitarzystów. Jak reklamuje się redakcja: „To profesjonalny magazyn muzyków”. Pismo wychodzi od 2005 roku, ma także swój odpowiednik internetowy. W periodyku można znaleźć informacje dotyczące gry na gitarze, rady związane z wyborem odpowiedniego sprzętu, wywiady z muzykami, zapowiedzi i recenzje koncertów. Redakcja obejmuje też patronatem różne wydarzenia muzyczne – jak np. „Drum Battle”.

Kolejnym pismem tego segmentu jest „Teraz Rock” (pierwszy numer w 1991 roku). To „jedyne pismo rockowe w Polsce”³¹. W marcu 2003 roku pismo zmieniło tytuł z „Tylko Rock” na „Teraz Rock”. Pozostał podtytuł „Jedyne rockowe pismo w Polsce”. Magazyn zawiera wywiady, recenzje, zapowiedzi, informacje ze świata muzyki, ma też swój odpowiednik internetowy. Zachęca do współpracy z czytelnikami poprzez blog „Top 5 blog”, gdzie można zamieszczać swoje wpisy.

Funkcja rozrywkowa i informacyjna

Druga grupa pism pełniących funkcje: informacyjną i rozrywkową ogranicza się w głównej mierze jedynie do sygnalizowania (zapowiedzi, relacje) wiadomości nt. wydarzeń muzycznych. „Machina” to pierwsze pismo (ukazuje się od 2000 roku) zakwalifikowane do tej grupy. Określane jest mianem: „polskiego odpowiednika »Rolling Stones« i »Q«³². Czasopismo skierowane jest głównie do osób młodych. Porusza tematykę związaną z muzyką masową, ale także

³¹ I. Fiut, *Pisma społeczno-kulturalne w latach 1989–2000*, „Zeszyty Prasoznawcze”, nr 3–4, Kraków 2000, s. 65.

³² D. Baran, *Ogólnomuzyczne czasopisma rozrywkowe. Od „Non stopu” do „Teraz Rocka”*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2005, nr 1–2, s. 148.

kwestiami społecznymi i kulturą popularną. Pismo zostało zamknięte z powodu problemów finansowych w 2002 roku. Redakcja robiła wszystko, aby temu zapobiec, stosowała różne rozwiązania, m.in. prowokację, np. publikując na okładce zdjęcie pary gejów. Pismo upadło w atmosferze skandalu. Reaktywacja periodyku miała miejsce w 2006 roku. Jego pojawienie się na rynku prasowym znowu wywołało poruszenie. Na okładce tym razem znalazł się wizerunek matki Boskiej z Jezusem, która miała twarz Madonny, a zamiast Jezusa na jej rękach była córka Madonny. Ten zabieg prowokacyjny spotkał się to z narodowym oburzeniem: „Jesteśmy wstrząśnięci, że używa się cudownego obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej do profanacyjnych przekształceń plastycznych i komercyjnych celów reklamowych”³³.

Kontrowersyjna okładka „Machiny”

W odpowiedzi na wszystkie zarzuty redakcja odpowiada, że:

właśnie rzeczywistym, niezafalszowanym obrazem współczesnej popkultury chce się zajmować. Opisywać ją w całej swej złożoności i barwności artystycznego wyrazu. Nasz opis popkultury wpisuje się w komercyjną rzeczywistość współczesnego świata. Chcemy pokazywać i pisać prawdę o popkulturze.

Jesteśmy obiektywni. Naszą intencją nie było naruszenie czyichkolwiek uczuć religijnych. Wszelka inna ocena naszego postępowania – skrajnie subiektywna i oderwana od obowiązujących powszechnie kryteriów – może prowadzić do nadużywania wolności i swobód religijnych. To zaś jest groźne dla demokracji³⁴.

³³ <http://wiadomosci.onet.pl/rozrywka/machina-kontrowersje-wokol-okladki,1,3422726,wiadomosc.html> [dostęp: 11.11.2011].

³⁴ <http://www.dziennikzachodni.pl/wiadomosci/463131,slynnne-kontrowersyjne-nagradzane-okladki-gazet-i-czasopism,id,t.html?cookie=1> [dostęp: 23.11.2011].

Pojawiają się też negatywne opinie czytelników odnośnie „Machiny”:

To było niegdyś moje ulubione pismo muzyczne. Teraz – jestem zniesmaczony, jak po raz kolejny czytam o super-extra-fantastycznym zespole grającym współczesnego rocka bądź syntetyczny pop, gdzie muzycy noszą obcisłe spodnie. Dużo piszą o tym, co jest obecnie modne wśród zachodniej młodzieży. Często też sama grafika i artykuły promocyjne przesłaniają prawdziwą wartość merytoryczną pisma³⁵.

„Bravo” i „Popcorn” to magazyny adresowane do odbiorcy masowego w wieku 11–19 lat i zaliczane są do grupy pism okółomuzycznych. Ignacy Fiut zakwalifikował je do kategorii „Muzyczne”³⁶. Magazyny prezentują niski, wręcz żenujący poziom, pozbawione są jakichkolwiek wartości intelektualnych, edukacyjnych, oddziałują głównie na sferę emocjonalną. W periodykach możemy znaleźć krótkie teksty informacyjne (przede wszystkim doniesienia z życia gwiazd), artykuły poradnikowe, wywiady i fotostory. Publikacje te są łatwe w odbiorze, zdjęcia, rozwiązania graficzne przerastają w tego typu magazynach treści dziennikarskie. „Bravo” i „Popcorn” cieszą się jednak największą popularnością wśród pism muzycznych, o czym świadczy ich bardzo wysoki nakład.

Okładki pism „Popcorn” i „Bravo”.

³⁵ <http://www.goldenline.pl/forum/1252270/polska-prasa-muzyczna-drukowana> [dostęp: 22.11.2011].

³⁶ I. Fiut, *Pisma społeczno-kulturalne w latach 1989–2000*, „Zeszyty Prasoznawcze”, nr 3–4, Kraków 2000, s. 65.

Ad.5. Częstotliwość ukazywania się – dwutygodniki, miesięczniki, dwumiesięczniki, kwartalniki

Dwutygodniki

„Ruch Muzyczny”
„Bravo”

Miesięczniki

„Muzyka 21”
„Jazz Forum”
„Glissando”
„Teraz Rock”
„Popcorn”
„Twoja Muza”
„Top Guitar”
„Machina”

Dwumiesięczniki

„Top Guitar”

Ad.6. Nakład – wysoko+, niskonakładowe³⁷

Pisma wysokonakładowe

„Bravo” – 249 889 egz.
„Popcorn” – 169 620 egz.
„Machina” – 100 000 egz.
„Muzyka 21” – 100 000 egz.³⁸

Pisma niskonakładowe

„Teraz Rock” – 40.000 egz.³⁹
„Twoja Muza” – 10.000 egz.⁴⁰
„Jazz Forum” – 8000 egz.⁴¹
„Ruch Muzyczny” – 2400 egz.⁴²

³⁷ Informacje pochodzą ze strony internetowej – <http://www.mediabuy.pl/prasa/> [dostęp: 22.11.2011].

³⁸ <http://katalog.czasopism.pl/index.php/Muzyka21> [dostęp: 23.11.2011].

³⁹ http://katalog.czasopism.pl/index.php/Teraz_Rock [dostęp: 23.11.2011].

⁴⁰ <http://www.twojamuza.pl/> [dostęp: 23.11.2011].

⁴¹ <http://www.jazzforum.com.pl/> [dostęp: 23.11.2011].

⁴² http://katalog.czasopism.pl/index.php/Ruch_Muzyczny [dostęp: 23.11.2011].

Sprzedaż i wyniki poczytności pism muzycznych

Wyniki poczytności prasy muzycznej publikowane co miesiąc w magazynie „Press” (Polskie Badania Czytelnictwa pochodzące z badania realizowanego przez Miliard Brown SMG/KRC na zlecenie PBC) pokazują, że największą poczytnością cieszą się pisma masowe „Bravo” i „Popcorn”. Ilustracją tej tezy są wyniki badań z trzech ostatnich miesięcy:

Wrzesień 2011

„Bravo” – 3,18%

„Popcorn” – 1,51%

Październik 2011

„Bravo” – 3,17%

„Popcorn” – 1,49%

Listopad 2011

„Bravo” – 3,27%

„Popcorn” – 1,54%

Zaprezentowane powyżej wyniki badań rynku nie wskazują jednak na mało wyszukane gusta większości czytelników prasy muzycznej (szczególnie młodego pokolenia). Pisma popularne typu „Popcorn” czy „Bravo” nie skupiają się tylko na muzyce, omawiają również inne – istotne dla nastolatków treści związane np. z kwestiami społecznymi czy psychologicznymi (sposób ujęcia tej problematyki w tego typu pismach pozostawia oczywiście wiele do życzenia), co ma wpływ na ich decyzję o zakupie tego właśnie a nie innego magazynu. Magnesem dla czytelników są również liczne prezenty, które stanowią nieodłączny element każdego wydania pisma tej kategorii. Mniejszy nakład mają periodyki „Glissando” czy „Twoja Muza”. Pisma te skierowane są jednak głównie do uczniów szkół muzycznych czy baletowych.

Pisma zakwalifikowane do grupy periodyków pełniących funkcje opinio-twórczą, informacyjną i edukacyjną, prezentują wysoki poziom merytoryczny i stanowią wyczerpujące źródło wiedzy na tematy muzyki. Mają one charakter specjalistyczny i adresowane są do miłośników muzyki – stąd ich niskie nakłady i popularność w wąskim gronie melomanów. Na wyniki sprzedaży mają nie tylko wpływ zamiłowania muzyczne. Wielu odbiorcom wystarczają informacje na temat wydarzeń muzycznych, które dostępne są prasie codziennej lub w Internecie.

Zaprezentowana analiza rynku prasy muzycznej wskazuje, że funkcjonuje na nim wiele tytułów prasy muzycznej, niektóre z nich mają długą tradycję wydawniczą i nadal cieszą się poczytnością. Czytelnicy mogą dokonać wyboru określonego periodyku zgodnie z własnymi zainteresowaniami. Mogą zatem zgłębiać wiedzę z zakresu danego gatunku muzycznego, historii muzyki lub

szeroko pojętego świata muzyki, a także zdobywać umiejętności praktyczne, np. ucząc się gry na gitarze („Top Gitar”).

Z reguły autorów tekstów cechuje profesjonalizm i duża wiedza. Ilość materiałów o charakterze opiniotwórczym jest zadowalająca. Redakcje starają się też posiadać stałych recenzentów oraz korespondentów z kraju i zagranicy, przez co są bogatym źródłem wiedzy o wszelkich wydarzeniach muzycznych.

Pomimo wielu różnic pomiędzy poszczególnymi tytułami znaleźć można także i cechy wspólne. Standardem jest posiadanie strony internetowej, umieszczanie na niej fragmentów lub całych artykułów dostępnych w wydaniu papierowym, wzbogacanie witryn treściami i materiałami graficznymi niedostępnymi w wersji drukowanej, dążenie do kontaktów z czytelnikami poprzez uruchamianie czatów, forów i organizowanie konkursów.

Streszczenie

Segmentacja współczesnego rynku polskiej prasy muzycznej

Artykuł składa się z kilku części. Pierwsza z nich przybliża kształtowanie się polskiej prasy muzycznej od momentu jej powstania – czyli od okresu zaborów. Ponadto Autorka opisuje dzieje tej grupy prasowej w okresie dwudziestolecia międzywojennego, w czasie II wojny światowej, okresie komunizmu i po transformacji ustrojowej w 1989 roku. W dalszej części tekstu Joanna Mikosz prezentuje definicję prasy muzycznej oraz dokonuje charakterystyki współczesnego rynku prasy polskiej, biorąc pod uwagę różne kryteria, takie jak: tematyka, rodzaj muzyki, odbiorca, funkcje, częstotliwość ukazywania się i nakład.

Summary

Market segmentation of the contemporary Polish music press

The article consists of several parts. The first one introduces the formation of Polish music press since its inception – from the times of the country's partitions. In addition, the author describes the history of this press group in the interwar period, during the Second World War, in the communist period and after the political transition in 1989. Further, Joanna Mikosz presents a definition of music press and depicts the contemporary Polish press market, taking various criteria into account, such as: subject matter, type of music, the recipient, functions, the frequency of publication and circulation.